

Поради логопеда

Дошкільний вік – найсприятливіший для виявлення та усунення вад мовленнєвого розвитку. Коли в дитини виникають труднощі у навчанні, то як правило, ні батьки, ні вчителі не вертаються до дошкільного віку, хоча саме в ньому програмуються всі подальші шкільні проблеми.

Частіше всього звертають увагу на дитину, якщо вона не вимовляє певні звуки або замінює одні мовні звуки іншими. Менше звертають увагу на словник дитини, на вміння граматично правильно з'єднувати слова між собою.

Напевно, кожен чув від дошкільнят „чудернацькі” слова, коли дитина творить свою мову і називає предмети, явища, дії так, як їх відчуває. Мова для дитини жива. Кожне слово близьке і зрозуміле. Недарма кажуть, що тільки поети і діти здатні сприймати слова з тою силою і яскравістю, яка їм притаманна.

Вік дошкільника – це сензитивний період розвитку мовлення. Кожне слово для нього має свій колір, смак, свою вагу. Це чуття мови дуже важливо підтримувати і розвивати.

„З двох до п'яти” – час, коли як ніколи дитина оволодіває мовленням. „А таке слово буває?”, „А чому так говорять?” Дуже важливо пояснювати, як можна говорити, а як ні.

В школі дитині необхідно говорити правильно, тому що тут вона починає вивчати рідну мову, її закони, засвоює, як треба говорити і потрібно писати.

Недоліки розвитку будь-якої сторони мовлення, як в дзеркалі, відображаються на письмі і під час читання. Відставання або відхилення на будь-якому етапі мовленнєвого розвитку рідко проходить непоміченим.

Наслідки його залишаються на довгі роки, хоча можуть бути ледь помітними або стертими. Дуже часто таку стертість недоліків мовлення розглядають як щось неважливе.

Навички письма засвоюється не легко і не відразу. Помилку спостерігається дуже багато і вони досить різноманітні. Письмове мовлення будується на фундаменті багаторічного досвіду мовлення усного. Якщо цей фундамент не досить надійний, то каліграфічність дітей невисока.

Про мовленнєвий розвиток рідко хто замислюється. Здається, і заговорила дитина вчасно, знає і доречно використовує багато „дорослих” слів, говорить чисто, казки слухає залюбки. Правда, переказати не допросишся, але це вже списують на впертий характер. В побутовому спілкуванні помітити мовленнєві труднощі дитини досить складно.

Уявіть ситуацію: урок, тема „Рід іменника”. В 6-річному віці всі діти в вільному мовленні правильно вживають слова, ставлячи їх у відповідний рід. Діти легко, граючи відповідають на питання вчителя: кінь – мій, моя, мое? А небо, шафа, сонце? Комусь це дуже легко, в когось багато помилок, хтось довго думає і невпевнено відповідає. Хтось постійно сидить з піднятою рукою, а хтось довго озирається на всі боки і називає тільки те, що бачить.

Грайте з дитиною. Ігри можуть бути найрізноманітніми. Змінюйте слова за числами, добирайте ознаки, називайте слова ласкаво, робіть слова-велетні („Ми одягли окуляри, які все збільшують”), згадайте гру „Я знаю 5 назв”.

На 3 рік життя діти розглядають в книжках малюнки, слухають історії (5-10 хвилин). Збільшується словник, з'являється словотворчість. В 3-річному віці виникає потреба в самостійності, це відображається в мовленнєвій поведінці, у виборі лексичних і емоційних засобів. Дитина говорить про себе в першій особі, активний словник – до 1500 слів. Починає використовувати розповсюдженні речення, удосконалює граматичну систему мовлення, використовує всі частини мови, з'являються характерні ознаки мовленнєвого узагальнення.

Повинно занепокоїти: стійка і довга відсутність мовного наслідування до нових для дитини слів.

При появі цього явища дитина, в більшості випадків, замість цілого слова відтворює його частину або спотворює, використовуючи аморфні слова. Наприклад, замість „дівчинка” – „дека”, „купи” – „пику”, „хліб” – „пеха”. Із накопичених слів дитина не будує речення. В мовленні немає дієслів. Граматичне оформлення речень сильно спотворено, наприклад, замість „я не хочу” – „Аня хоче не”. Під час мовлення кінчик язика просовується між зубами. Звуки „хлюпають”, мають носовий відтінок (назальність).

В 4 роки фрази, вимовлені дитиною, включають речення з 5-6 слів. Дитина починає супроводжувати мовленням гру. Словник – 2000 слів.

В 5 років дитина повністю засвоює побутовий словник. Лексика збагачена синонімами та антонімами. В 4,5 – 5 років закінчується формування фонетичної системи рідної мови, що в значній мірі готує до оволодіння письмовим мовленням. До кінця 5 року висловлювання дитини нагадують коротке оповідання.

В 6 років дитина оволодіває словоутворювальною діяльністю, знижується словотворчість, формуються операції самоконтролю і критичного ставлення до свого мовлення.

Повинно занепокоїти: обмежений побутовий словник, дитина не може або їй складно згрупувати і назвати предмети, дії, ознаки (узагальнення), овочі, дерева; виникають труднощі при заміні слова синонімом (собака – пес), добирати антонім (цукор – сіль), пасивна в мовленнєвому спілкуванні, невірно вимовляє звуки, спотворює складову структуру слів; не може зв'язно розповісти про знайомі події.

При формуванні правильної звуковимови у дітей слід враховувати закономірність появи звуків рідної мови. Під час засвоєння приголосних звуків характерна наступна послідовність:

губні – П, Б, М;

губно-зубні – Ф, В;

язично-зубні – Т, Д, Н, С, З.

Звуки Ш, Ж, Ч, Щ, Л, Р, як правило, діти починають вимовляти пізніше.

